GRĂDINILE BOTANICE – EDENURI TERESTRE...*Eugenia MANEA-CERNEI*

Motto:

*...Cel care vrea să-l contemple pe Dumnezeu
Să contemple o grădină... botanică****A. Pope**

Prin pâcla veșniciilor milenare ale civilizațiilor, care s-au perindat din Antichitate și până astăzi – epoca lumii contemporane, ca niște insule sublime, pline de lumină și mister, se întrevăd... Grădinile.

Grădina este simbolul Raiului pământesc. Paradisul, Raiul este *regiunea supremă*, întruchipând starea de grație supranaturală. Bunul Dumnezeu l-a creat pe Om, pentru a avea un coautor în realizarea mărețelor, faimoaselor, miraculoaselor sale programe cosmice. Însuși cuvântul Om, în concepția **Elenei Roerich**, înseamnă *afirmație în creație*.

Știm cu toții că prima grădină a fost zămislită de Spiritul Suprem, de Dumnezeul Nostru. Această grădină, pre nume Rai, Eden, Paradis, precum afirmă renumitul umanist și filosof englez **Francis Bacon**, trebuia să devină cea mai pură dintre plăcerile omenești. Ea era menită pentru înflorirea în permanență a sufletului omenească.

Paradisul este, în chip universal, *sălașul nemuririi*. Este centrul imuabil, *inima lumii*, punctul de comunicare între Cer și Pământ.

Tatăl Cerească l-a lăsat pe om la libera alegere...nu l-a robotizat.

Și știm ce a urmat: Izgonirea din Rai...

Așadar, nostalgia pierderii acestui Eden, acestui Paradis, de atunci și până acum îl însoțește pe om.

Ce înțelegem prin nostalgia Paradisului? **Mircea Eliade** explică în felul următor: "dorința de a te afla mereu fără strădanie în inima lumii, realității și, pe scurt, dorința de a depăși în chip firesc condiția umană și de a regăsi condiția divină".

Întoarcerea la starea edenică este, într-adevăr, așteptarea unei stări centrale, punct de plecare pentru ascensiunea spirituală de-a lungul axei pământ-cer.

Din aceste nostalgii au pornit... Grădinile. Ele sunt ca un liant care leagă toate civilizațiile, toate religiile, toate țările.

Nu putem să nu amintim de Grădinile suspendate ale Semiramidei din Babilon. Apropos, ele au existat încă 16 secole mai târziu, când le-a văzut însuși **Alexandru Macedon**.

Apoi, grădinile coordonate de faraonul egiptean **Ramses al II-lea**, pe vremea domniei căruia s-au fondat 64 de grădini și parcuri.

*Ne-am permis, cu scuzele de rigoare, să-l parafrăzăm pe A. Pope. Domnia Sa vorbea despre grădini la general. Am citat din «Dicționarul de simboluri», coordonatori: Jean Chevalier și Alain Gheerbrant, - Iași: Polirom, 2009.

Grădina Orientului Îndepărtat este *lumea în miniatură*, dar este și natura readusă la starea originară, o invitație la restaurarea naturii originare a ființei.

Asia Orientală cunoaște și ea grădini paradisiace: muntele **Kunlun**, centru al lumii și poartă a cerului, este împodobit cu grădini suspendate – care evocă pe cele din Babilon.

Dar celebrele grădini japoneze...

În Persia, grădina are nu doar o semnificație cosmică, ca în Japonia, dar și metafizică și mistică.

Să nu uităm de minunata și mitica grădină a Hesperidelor, unde s-a desfășurat sărbătorirea nunții lui **Zeus** cu **Hera**.

Dar, pentru greci, grădina era mai ales un lux al cărui farmec îl descoperiseră în Asia în timpul cuceririlor lui **Alexandru cel Mare**.

Apropo, există un episod interesant din viața lui A. Macedon: când a intrat în Babilon, a avut o întâlnire cu **Abdolonim**, un împărat care a schimbat sceptrul regal pe uneltele agricole, făurindu-și o grădină de toată frumusețea, unde trăia în tihnă și pace cu fiul său. Când Alexandru, ca mare cuceritor, a ajuns în acea grădină,... a înmărmurit. Și pentru prima dată a regretat că n-a trăit așa cum trebuia, că a vărsat atâta sânge nevinovat. Acolo, în acea grădină, sufletul său a simțit miracolul de a trăi în armonie cu Natura.

În civilizațiile amerindiene, grădina era, de asemenea, concepută ca un rezumat al Universului.

Sfântul Ioan al Crucii ne spune că însuși Dumnezeu este un Grădinar.

Cea mai frumoasă preamărire a grădinii și cea mai bogată în simboluri este grădina din „*Cântarea Cântărilor*”. Dar, să ne amintim și de **Homer**, care în *Odissea* sa a cântat grădinile lui **Alcinou**... Despre grădini ne amintesc poemele lui **Lucrețiu**, *Georgicele* lui **Virgiliu**, au urmat eseul lui **Francis Bacon**, descrierile lui **Rene Rapain**, apoi renumitul poem *Grădinile* al lui **Jacque Delille** etc.

Am făcut această retrospectivă pentru a reîmprospăta amintirea despre însemnătatea și ponderea grădinilor în viața civilizațiilor, atât a celor din Antichitate, cât și a celor din secolele XVI-XVIII. La fel de importante rămân grădinile și în zilele noastre, cu funcția lor polivalentă atât pentru Natură, cât și pentru Om, Societate.

Și mai stringent se simte necesitatea unor grădini, a unei Grădini Botanice, îndeosebi astăzi. Astăzi, când această lume se complăce în *bezna propriei nimicnicii*, când luxul material s-a întronat comod în viață, expulzând din interior comoara spirituală – *Credința*, când violența ia proporții inimaginabile, omul se simte singularizat, rătăcit, deprimat. Da, peste milenii, Omul a ales o altă cale și... astăzi am ajuns pe o margine de prăpastie – ne mai rămâne căderea liberă...

Și ne punem întrebarea: ce se întâmplă cu noi? Cum de am putut să poluăm tot ce a creat cu atâta generozitate și dragoste Bunul Dumnezeu, dăruindu-ne atâta frumusețe, că nu avem atâția ochi pentru contemplare (vorba regretatului **Grigore Vieru**)?

Iar noi, oamenii, am ponegrit această Planetă Albastră, scuipând-o pe întreaga suprafață, defrișându-i pădurile, otrăvindu-i Țărâna Sfântă, secându-i Izvoarele Sacre, ridicând în oceane și mări insule masive din plastic, poluându-i Atmosfera Divină cu gunoiști și chimicale otrăvitoare și nocive... Iar acum, în Mileniul al III-lea, ne-am avântat și în infinitul Cosmos, depozitând și acolo reziduuri tehnologice și deșeuri radioactive.

Planeta nu le mai poate suporta pe toate... Uniunea Internațională pentru Conserva-

rea Naturii și a Resurselor Naturale (IUCN) a publicat o „listă roșie”, din care rezultă că în lume sunt pe cale de dispariție aproximativ 24 216 specii de plante și animale. Să nu uităm că-n fiecare zi dispar aproximativ 100 de specii de plante! Iar *Cartea Roșie* a Republicii Moldova are deja trei ediții: anul 1978 – cu 26 specii de plante superioare; anul 2011 – deja 126 specii; anul 2015 – 208 specii de plante și fungi. Un ritm catastrofal!

Imi vine să strig:

O, lume! Spre ce văi ale plângerii și umilinței te mai îndrepti?

Andrei Vartic, acest polivalent om, acest spirit, care *prefera să fie educat de-o viorea*, acest excepțional om care, conform aprecierii acad. **Nicolae Dabija**... *a semănat farmec de geniu*, se întreba în una din lucrările* sale: “Mai poate civilizația actuală a omului, încalcită și în bombe atomice, și în Globalizare, și în amoralitate (mai ales prin mass-media și internet) să nu țină cont de partea mistică a ființării sale, de rezonanțele din cântecul omului și cel al Divinității care pot provoca și chiar provoacă și au provocat - și imposibil de cârmuit furtuni, cutremure sau tsunami?”

Iată de ce oamenii *miresmați de transcendent* (**Nicolae Fabian**) înțeleg că Magistralele de Informații trebuie dominate de cele ale Frumosului, unul din principiile divine ale creării Universului.

Și chiar dacă un buchet de milenii ne-a întemnițat și umbra, totuși, într-un cufăr briliantin *ni se domolesc ardorile astrale* (același **N. Fabian**) și pornim la crearea de Grădini.

Astfel, prin ardoarea pentru Edenul divin, dar și prin nostalgia edenică, oamenii cu suflet mare au pus bazele primei Grădini Botanice, cea adiacentă Universității „Ion Creangă”, acum Parcul „Dendrariu”, iar mai apoi, inimosul acad. **Alexandru Ciubotaru** a creat, împreună cu un colectiv pasionat de Natură, o operă monumentală pe un teren nou – Grădina Botanică (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei; astăzi i se spune Grădina Botanică Națională (Institut) „Alexandru Ciubotaru” de pe lângă Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova.

Aceste două oaze de lumină (*planta este Lumina*, afirmă **Victor Hugo**), aceste bijuterii naturale, în care-și găsesc refugiu și ocrotire o mulțime de specii de plante – arboricole și erbacee, demonstrează pe viu pasiunea unor oameni selecți, cu spiritul ancorat în universul divin al Creatorului. Ei, acești oameni luminoși, au trecut prin vârtejul atâtor intemperii, neprecupețindu-și forțele vitale și sănătatea, și au ridicat aceste două Temple, adevărate comori ale Naturii.

Aici, în acest Eden al Verdului, în acest Infinit de Verde, te simți acasă, te simți protejat, te simți fericit. Iar „frunza verde... pusă de români în fruntea tuturor cântecelor, parcă ar fi o rugăciune” (**A. Vartic**).

Frunza, cum afirmă savanții, participă la simbolismul general al regnului vegetal. În Orientul Îndepărtat, frunza este unul din simbolurile fericirii și ale prosperării...

Filosofia cosmogonică ne reprezintă planta ca o răspântie a Cosmosului. Această oglindă cu dimensiuni planetare, care este *Frunza verde* (după cum evocă **Iuliu Bărbat**) asimilează razele astrului nostru și cu reflecții controlate parcă ar fi un cronometru ce măsoară ora luminii.

***Andrei Vartic**, *Purificarea Istoriei din Oglinda Scenei*, Chișinău, 2016.

Și-apoi florile... Floarea – ora astrală a Universului; în floare și Timpul se prefăce-n Lumină. Iar când Lumina trece prin forma subtilă a florilor de stânjenele, pe care le ador, Lumina-și impune toată gama de culori.

Sau: Priviți la crini... Ei, după părerea lui **Nicolae Fabian**, mai păstrează imaginea *Marelui Tot* într-o enciclopedie a iluminării. În clinchetele lor (cine le aude – n.n.), se aud tăceri înduhovnicite. E o feerie ineputabilă, o academie alchimică.

Da, într-adevar, cum zice **Paulo Coelho**, Natura este manifestarea lui Dumnezeu.

Am adus numai două exemple despre floare – această oglindă magică a Universului...

Iar, în Grădina Botanică Națională (Institut) „Alexandru Ciubotaru”, al cărei genofond e de circa 7000 de taxoni, despre fiecare în parte se pot scrie poeme astrale. Aici sălășluiesc, în deplină armonie, plante din diverse regiuni fitogeografice ale Globului, mobilizate printr-o muncă asiduă, dar cu dăruire de sine, prin metodele de introducere și aclimatizare, dar și de menținere în cultură a acestui imens genofond.

O contribuție substanțială au adus și continuă să aducă în această activitate cercetătorii și specialiștii câtorva generații, care, pe parcursul a 70 de ani, au creat colecții unicate și expoziții irepetabile.

Glorie și cinste tuturor celor, care au fondat Grădina de la Buiucanii-Vechi! Glorie și cinste tuturor celor care, ani în șir, au întreținut aprins focul pasiunii spirituale și au făurit acest Templu.

O muncă enormă, până la epuizare, au depus toți, începând cu transferul colecțiilor din terenul vechi, transplantând totul pe noul teren de la Botanica, prin construirea casutelor finlandeze – laboratoarele inițiale, prin construirea terenului protejat (Complexul de sere), parțial prin construirea Blocului administrativ, prin amenajarea iazurilor, prin instalarea gardului și multe, multe alte lucrări de rutină. Ei, paralel cu aceasta, se ocupau cu cercetarea asiduă și profundă a unui imens număr de taxoni.

În această instituție se întreprind studii serioase în fiecare dintre laboratoarele care o alcătuiesc: „Geobotanică și Silvicultură”, „Floră Spontană și Herbar „Andrei Negru”, „Dendrologie”, „Plante Ornamentale”, „Embriologie și Biotehnologie”, „Plante de Teren Protejat”, „Resurse Vegetale”.

Am fost fericită să activez în acest Templu al Naturii, să particip la toate etapele lui de înălțare. Am fost binecuvântată de Dumnezeu să cunosc personalități, care mi-au marcat destinul, precum profesorul universitar Abram Veinștein, acad. Alexandru Ciubotaru, acad. Boris Matienicu, acad. Andrei Negru, dr. Gheorghe Simonov, dr. hab. Ion Comanici, dr. hab. Zoie Ianușevici și a.

M-am simțit bine în colectivul laboratorului „Plante ornamentale”, protejată inițial de șefa laboratorului Nina Șarova, de Eugeniu Dașcheev, un om cu suflet mare. Am fost nedespărțite, aproape suflete-gemene, cu Leonila Șiriova și Eleonora Zagorcea.

Cu multă căldură i-am primit în sufletul meu pe colegii mai tineri: Alexei Palancean, Alexandru Teleuță, Valentina Șestac-Tâmbală, Angela Radu, Valentina Cantemir, Valentina Lozinschi, Svetlana și Andrei Manole, Natalia Vahnovschi, Vasile Bucățel, Iurie Dnestreanschi, Tatiana Sârbu, Nina Ciocârlan și mulți, mulți alții.

Nu pot să nu-mi amintesc de colegii de la „Sorbona” Tiraspoiană: dr. Tamara Aze-ma, dr. hab. Ana Ștefărtă, dr. hab. Eudochia Zagorneanu, dr. Ionel Junghietu, dr. hab. Mihai Bodrug, dr. Ștefan Lazu, dr. hab. Victor Sava, dr. hab. Gheorghe Postolache, dr.

hab. Vasile Florea, dr. hab. Ștefan Manic, dr. Constantin Andon și a.

E imposibil să-i enumăr pe toți acei care mi-au fost și-mi sunt dragi, deoarece am cunoscut foarte multă lume pe parcursul vieții. Glorie și cinste vouă, tuturor celor care ați contribuit, poate cu prețul sănătății, la fondarea acestei Grădini, care astăzi, la cei 70 de ani (pe terenul nou – o jumătate de secol!), este frumoasă, enigmatică și servește drept carte deschisă pentru toți acei, care sunt plini de curiozitatea cunoașterii.

Poetul chinez **Higang** scria: Să te plimbi într-o grădină... botanică (n.n.)! Faci înconjurul Infinitului.

Deci, mulți ani să prosperi, Grădină Botanică Națională (Institut) „Alexandru Ciubotaru” și să revii acasă! – în sânul Academiei de Științe a Moldovei!

70 de ani, după confirmarea **Sfântului Augustin**, ar corespunde unui ciclu evolutiv. Deci, urăm Grădinii încă infinite cicluri evolutive! Iar colectivului GBNI multă sănătate, mereu în paza Creatorului Divin, cu flacăra mereu aprinsă în sufletele Dumneavoastră pline de Lumină și de Dorul infinit de Natură, precum și de Dragostea incomensurabilă față de acest „Picior-de-Plai”, de această Planetă, pe care o doriți salvată și ocrotită de toate vicisitudinile. Har și talent în toate cercetările pe care le întreprindeți întru descifrarea veșnicei enigme a Planetei vii!

Iar actualului director, dl dr. Ion Roșca, îi dorim forță vitală și înțelepciune să conducă această „Navă Verde”, care este GBNI, pe un traseu cu ape limpezi, calme și adânci, protejând-o de recifurile coraliere ale sistemului economic din Moldova și de orgoliu și indiferență – acest cancer teribil al celor de la guvernare.

Protejați-vă cercetătorii (prin ei va prospera și Țara) și specialiștii. Creați-le un mediu revigorant, plin de armonie pentru valorificarea harului și talentului, cu care i-a înzestrat Providența.

Ave, Grădină Botanică!

Vă iubesc și vă îmbrățișezi pe toți...

Cu mult drag – a voastră **Eugenia Manea-Cernei**,

20.10.2020

P.S. În acest articol, intenționat, n-am scos în relief și nu m-am oprit asupra cercetărilor științifice, care se întreprind în această instituție; n-am făcut accent asupra serioaselor publicații – articole, monografii, cărți de popularizare; n-am evocat alte diverse activități – organizarea și participarea la conferințe științifice republicane și internaționale, unde se expun rezultatele cercetărilor pe domenii; n-am amintit despre seminare, consilii științifice, consilii pentru susținerea tezelor de doctorat; n-am remarcat aportul cercetătorilor și specialiștilor în organizarea infinitelor excursii care se întreprind pentru elevi, studenți și vizitatori, despre diversele expoziții cu efect cognitiv, precum și despre multe alte activități.

Am abordat o latură mai subtilă, și anume valoarea spirituală a Grădinii Botanice.